

KOCAELİ BÖLGESİNDE KURULAN ÇOCUK İZLEM MERKEZİ'NE BAŞVURAN ÇOCUKLARIN VE AİLELERİNİN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

SOCIO-DEMOGRAPHIC PROPERTIES OF APPLY
CHILDREN AND THEIR PARENTS CHILD OBSERVATION
CENTRE IN ESTABLISHED KOCAELİ REGION

Esin TEMELOĞLU¹
Gamze TURAN²
Ayşegül SARICAN³

Özet

Amaç:

Bu çalışmada Kocaeli Çocuk İzlem Merkezi'ne cinsel istismara maruz kalan çocukların ve onların ailelerinin sosyodemografik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem:

Mayıs 2013- Ocak 2014 tarihleri arasında Kocaeli Çocuk İzlem Merkezi'ne başvuran cinsel istismar mağduru 60 çocuğun ailesiyle yapılan aile görüşmelerinde formları dolduran ve çalışmaya katılmayı kabul edilen aileler örneklemi oluşturmaktadır. Çalışmanın istatistiksel analizlerinde SPSS 17.00 istatistiksel paket programı kullanılmıştır.

1- Araştırma Görevlisi, İstanbul Üniversitesi

2- Sosyal Çalışmacı, Kocaeli Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk İzlem Merkezi

3- Psikolog, Kocaeli Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk İzlem Merkezi

Bulgular:

Cinsel istismar mağduru olan çocukların yaşlarının 5-17 yaş arasında değiştiği, 48'inin (%80) kız olduğu, 12'sinin (%20) erkek olduğu, çocukların 47'sinin (%78) eğitime devam ettiği, 13'ünün(%22) eğitimine devam etmediği, çocukların ailelerinin 47'sinin (%78) düzenli bir gelir sahibi olduğu, 13'ünün (%22) ise düzenli bir gelir sahibi olmadığı bulunmuştur.

Sonuç:

Ülkemizde çocuk istismarına ilgi ve duyarlılığın artması ile birlikte ortaya çıkarılan olgu sayısında artış olmuştur ve çeşitli hastanelerde Çocuk İzlem Merkezleri açılmıştır. Çocuk cinsel istismarı çocuğu, ailesini ve toplumu ilgilendiren ciddi bir biyopsikososyal problemdir. İstismarın önlenmesi veya ortaya çıkarılması amacıyla ailelere ve okullara büyük bir görev düşmektedir. Bu nedenle ailelerin ve okul personellerinin çocukların davranışlarını detaylı bir şekilde gözlemlemesi, aile üyelerinin ve çocukların cinsel istismar konusunda bilinçlendirilmesine önem verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, cinsel istismar, sosyodemografik özellikler.

Abstract

Purpose:

The main purpose of this study search children and their parents who send for sexual abusing in Kocaeli Child Observation Centre socio-demographic properties.

Method:

Between 2013 May and 2014 January apply in Kocaeli Child Observation Centre 60 children whose parent accept to attend the study and fill the form in family intewieving section constitute of sample. SPSS 17.00 statistic pocket program is used by studies statistical analysis.

Results:

Victim of sexual abuse children are difference between 5-17 age, 48 (%80) of them girls, 12 (%20) of them boys,47 (%78) of them continued education, 13 (%22) of them not continued education, 47 (%78) of their parents having regular income, 13 (%22) of them not having regular income.

Conclusion:

Rising attention and sensitivity of children sexual abuse in our country increase number of case and Child Observation Centre are opened in different hospitals. Children sexual abuse are biopsychosocial problem which concern of child, parent and community. For appearing and preventing of child sexual abuse must take a duty to family and family. Consequently, family members and school staff should observe behavior of children particularly, regard to made children and their parents conscious of sexual abuse.

Key Words: Child, Sexual abuse, Socio-demographic properties.

Giriş

Çocuğa bir yetişkin tarafından, cinsel haz almak amacıyla uygulanan her türlü eylem cinsel istismar olarak tanımlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) çocuğun gelişimsel olarak hazır olmadığı cinsel uyarılmaya bir yetişkin tarafından maruz bırakılma durumunu çocukluk çağı cinsel istismarı olarak tanımlamıştır (akt. Yüksel ve ark., 2013). Ensest, tecavüz, çocuğun pornografi ve fuhuş malzemesi yapılması, teşhircilik, cinselliği kışkırtan konuşmalar, cinsel ilişki ya da pornografik içerikli film seyrettirme, cinsel organları elleme gibi eylemler cinsel istismarla ilişkilendirilen davranışları oluşturmaktadır (Koç ve ark., 2012, ss. 119-124).

Çocuk istismarı ile ilgili yapılan çalışmalar göstermiştir ki dünyanın her yerinde çocuklar istismara maruz kalabilmektedir. Bu nedenle son dönemde istismarı ve etkilerini konu alan çalışmaların sayısı artış göstermektedir. Konu ile ilgili profesyonellerin sayısı, profesyonellerin ve kişilerin duyarlılıkları ve bilgileri arttıkça, istismarın sıklığına dair rakamlarda da artış görülmektedir (Ayaz, Ayaz ve Soylu, 2012, ss.33-40). Ancak cinsel istismarın yaygınlığı konusunda gerçek istatistiksel verilere ulaşmak zordur çünkü cinsel istismara uğrayanların sadece %15'i bildirimde bulunmakta ve istismar çoğunlukla sır olarak kalmaktadır. Ülkemizde çocukların cinsel istismarı ile ilgili kapsamlı yeterli çalışma olmamakla birlikte bu oranın % 9-18 arasında olduğu tahmin edilmektedir (Aktepe ve ark., 2013, ss. 115-120).

Yapılan çalışmalarda cinsel istismarda aile ve çocuk ile ilgili risk faktörlerinden bahsedilmektedir. Çocuğun zor mizaçlı olması, bazı ruhsal, fiziksel ve gelişimsel bozukluklar, çocuğun yaşı ve cinsiyeti çocuk ile ilgili

risk etmenlerinden bir kaçını oluşturmaktadır. İşsizlik, ekonomik durum bozukluğu, parçalanmış aile, ailede ciddi fiziksel hastalık, istenmeyen gebelik, ebeveynlerden birinin ölümü, düşük eğitim düzeyi, aile içi geçimsizlik, ebeveynlerden birinin cezaevinde olması, daha önceden var olan cinsel istismar öyküsü, erken yaşta evlilik, ailede özürülü bireyin varlığı, alkol ya da madde kullanımı, çocuk sayısının fazla olması, üvey ebeveyn ve ailede ciddi ruhsal hastalıkların bulunması ise aile ile ilgili risk faktörlerini oluşturmaktadır (Dağlı ve İnanıcı, 2011; Ovayoğlu, Uçan ve Serindağ, 2007, ss. 13-22). İstismarla ilgili yapılan son derleme çalışmalarında 18 yaşına kadar kız çocuklarının %12-25'inin, erkek çocukların ise %8-10'unun cinsel istismarı en az bir kere yaşadığı bulunmuştur (Kara, Biçer ve Gökalp, 2004, ss. 140-151).

Çocuk istismarı ile ilgili yapılan çalışmalar arttıkça istismarın uzun dönem etkileri de daha çok dikkat çekmeye başlamıştır. Çocukluk dönemi henüz cinselliğin tam bilinmediği ve anlamlandırılmadığı bir süreçtir. Bu dönemde çocuğun yaşayacağı cinsel istismarı 'oyun'dan ayırt etmesi oldukça zordur. Yaş ilerledikçe çocuğun bu ayrıma daha hakim olduğu düşünülmektedir. Ancak çocuk sürecin farkında olacak yaşa da gelse, çocuğun istismara karşı geliştirdiği tepkilerde çok fazla değişiklik olmamaktadır. Cinsel istismar çocuklarda korku, depresyon, kızgınlık, düşmanlık, uygunsuz cinsel davranışlarda bulunma gibi duygusal ve davranışsal farklılıklar oluşturur (Ovayoğlu, Uçan ve Serindağ, 2007, ss. 13-22). Bunun yanında istismar çocuğun daha ciddi psikopatolojiler geliştirme riskini arttırabilmektedir. Çocukların istismar öyküsü ile travma sonrası stres bozukluğu, çocukluk çağı depresyonu, ayrılık anksiyetesi, karşıt olma karşı gelme bozukluğu, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, enkoprezis/enürezis gibi rahatsızlıkların ilişkili olduğu bulunmuştur (Perez-Fuentes ve ark., 2013, ss. 16-27). Eğer çocuk yaşadığı istismar olayını konuşabileceği ve paylaşabileceği güvenli bir ortamda bu olayları dile getiremezse istismarın etkilerinin yetişkin hayatta da sürdüğü gözlenmektedir (Ovayoğlu, Uçan ve Serindağ, 2007, ss. 13-22).

Aktepe vd. (2013, ss. 115-120) üniversite hastanesi çocuk psikiyatrisi kliniğine başvuran cinsel istismar mağdurlarının demografik özelliklerinin incelendiği bir çalışma düzenlemişlerdir. 80 çocuk ve ergenin değerlendirildiği çalışmada, vakaların yaşlarının 12 ± 4 olduğu ve vakaların %79'unun kız, %21'inin erkek olduğu bulunmuştur (Aktepe ve ark., 2013, ss. 13-22).

Koç vd. (2011, ss. 119-124) Ege Üniversitesi Çocuk Koruma Birimi'ne

başvuran istismara uğrayan çocukların demografik özelliklerinin incelendikleri çalışmada, çocukların yaşlarının 1-17 yaş arasında değiştiği, %52'sinin kız, %48'inin erkek olduğu, %57'sinin ailesinin ekonomik durumunun orta düzeyde olduğu, olguların annelerinin %58'inin ev hanımı olduğu, babalarının %85'inin çalıştığı ve annelerin %69'unun babaların ise %79'unun ilkokul mezunu olduğu görülmüştür (Koç ve ark., 2011, ss. 119-124).

Ceylan ve arkadaşları (2009, ss. 131-134) Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Acil Polikliniği'ne cinsel istismar nedeni ile getirilen çocukların sosyodemografik özelliklerini değerlendirmek amacıyla yaptıkları çalışmalarına Mart 2008 ile Ağustos 2009 tarihlerinde acil servise başvuran 8 çocuk katılmıştır. Başvuran çocukların %63'ünün erkek, %37'sinin kız olduğu ve mağdurların en küçüğünün 5 yaşında en büyüğünün ise 15 yaşında olduğu belirtilmiştir. Ancak çalışmanın örnekleminin çok küçük olması çalışmanın genellenebilirliğine dair sorunlar oluşturmaktadır (Ceylan ve ark., 2009, ss. 131-134).

Bilginer ve arkadaşları (2013, ss. 55-64) Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Polikliniği'ne başvuran çocuklarla yaptıkları çalışmada çocuğun cinsel istismarının boyutlarını mağdur ve sanık çerçevesinden incelemişlerdir. Başvuran olguların sosyo-demografik bilgileri ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. 118 olgunun %88'inin mağdur, %12'sinin sanık konumunda olduğu, mağdurların %79'unun kız, %21'inin erkek olduğu, cinsel istismar mağduru kızların yaşlarının 11 ± 3 ; erkeklerin ise yaşlarının 10 ± 3 olduğu; cinsel istismar mağdurlarından %81'nin okula devam ettiği, %19'unun okula devam etmediği, %84'ünün ailesiyle beraber yaşadığı, %8'inin ailesinin boşandığı, %2'sinin tek ebeveynini kaybetmiş olduğu görülmüştür. Mağdurların aile bilgileri incelendiğinde, annelerinin %14'ünün okuryazar olmadığı, %3'ünün okuryazar, %64'nün ilkokul mezunu, %5'inin ortaokul mezunu ve %13'ünün lise ve üstü okullardan mezun olduğu bulunmuştur (Bilginer ve ark., 2013, ss. 55-64).

Bahreyn'de 2000 ve 2009 tarihleri arasında sağlık kurumuna başvuran 440 çocukluk çağı cinsel istismar vakasının 222'sinin erkek, 218'inin ise kız olduğu bulunmuştur. 2000 yılından 2009 yılına kadar istismar vakalarının sayısında her yıl artış gözlenmiştir. 2000 yılında 31 ile başlayan vaka sayısı 2009'da 77'ye ulaşmıştır. Vakaların %26'sını sağlık çalışanlarının fark ettiği, diğerlerinin kendi başvurularının olduğu, %2'sinde bel soğukluğu, %4'ünün gebelik durumunun olduğu ve sosyoekonomik durumları

arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Bunun yanında vakaların %56'sının yasal sürece başvurduğu ancak sadece %8'inin mahkeme sürecine devam ettiği dikkat çekmiştir (Al-Mahroos ve Al-Amer, 2011, ss. 376-382).

Ülkemizde de son yıllarda çocuk istismarı konusuna ilgi ve duyarlılık artmıştır (Bilginer ve ark., 2013, ss. 55-64). Çocuk istismarının önlenmesi ve istismara uğrayan çocuklara bilinçli ve etkin bir şekilde müdahale edilmesi amacıyla Sağlık Bakanlığı'nca Ankara'da başlatılan ve daha sonra tüm ülke çapında uygulanması düşünülen bir proje geliştirilmiştir. Bu proje kapsamında cinsel istismara uğramış çocukların adli ve tıbbi işlemler esnasında ikincil örselenmesini asgariye indirmek amacıyla Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastaneler bünyesinde Çocuk İzlem Merkezlerinin (ÇİM) kurulması uygun görülmüştür. Kurulan bu merkezlerde tıbbi ve adli işlemler kendi alanlarında eğitimli kişilerce çocuğun merkeze geldiği gün içinde halledilerek çocuğun bundan sonra karşılaşılabileceği yeni istismarlara karşı önleyici tedbirlerin alınması amaçlanmaktadır (Yüksel ve ark., 2013, ss. 18-23). Kocaeli ilinde de ÇİM kurulmuş ve pek çok bakanlığın desteği ile multidisipliner bir hizmet vermektedir. Bu merkezde psikolog, sosyal hizmet uzmanı, hemşire, doktor, ihtiyaç duyulduğunda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı temsilcisi ve adli tıp uzmanı çalışmaktadır.

Çocuğun ÇİM'e geliş süreci, çocuğun cinsel istismara maruz kaldığı şüphesi ile Cumhuriyet Başsavcılığı'na ya da ilgili kolluk birimine bildirimde bulunması ile başlamaktadır. Cumhuriyet Savcısının talimatları doğrultusunda da olay hakkında çocukla hiçbir görüşme yapılmadan çocuk sivil ekip ve araç ile ÇİM'e getirilmektedir. Çocuk, bu alanda eğitim almış psikolog, psikolojik danışman, sosyal hizmet uzmanı, çocuk gelişim uzmanı veya hemşire tarafından karşılanarak hazırlık sürecini geçirmek üzere yaş grubuna göre çocuklar için düzenlenmiş görüşme alanında ön görüşmeye alınmaktadır (Yüksel ve ark., 2013, ss. 18-23). Çocukla yapılan ön görüşmede çocuğun gelişimsel özellikleri değerlendirilmekte, çocukla iletişim sağlanarak cinsel istismar olayına dair çocuktan bilgi alınmakta, adli görüşme hakkında çocuğun bilgilendirilmesi ve merkezi tanınması sağlanmaktadır. Çocukla ön görüşme devam ederken, ÇİM'deki eğitimli diğer uzman tarafından aile görüşme odasında istismara uğrayan çocuğun ailesi ile çocuğa ve aileye yönelik genel bilgilerin alındığı bir aile görüşmesi yapılmaktadır. Ön görüşmenin ardından da çocuk; savcı, çocuğun avukatı, aile görüşmesini yapan uzman, Aile ve Sosyal Politikalar Temsilcisi'nin izlediği adli görüşmeye alınmaktadır. Görüşme aynalı odada kayıt altında yapılmaktadır. Çocuğun

adli muayeneye onay verip vermediği görüşmede sorularak, görüşme sonrası da ailesinin de izni alınarak çocuğun dış veya iç beden muayenesi yapılabilenkte, gerekli durumlarda kan, idrar, anal-genital sürüntü, bulaşıcı hastalık paneli, gebelik testi gibi tetkikler yapılmakta, yine gerekli durumlarda adli numuneler toplanmaktadır. ÇİM'in sunduğu diğer bir hizmet ise çocuğun psikiyatrik muayenesinin yapılmasıdır. Kocaeli ÇİM'in bağlı olduğu Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde görev yapan çocuk psikiyatristlerine yönlendirilen istismar mağduru çocukların takipleri uzmanlar tarafından yapılmaktadır. Bu amaçla Kocaeli ÇİM'e gelen tüm çocuklar için Çocuk Psikiyatri konsültasyonu talep edilmektedir. Adli, tıbbi ve sosyal açılardan merkezde çok yönlü değerlendirilen mağdurlardan elde edilen tüm bilgiler rapor haline getirilip, ses ve görüntü kayıtları ile birlikte soruşturmayı yürüten ilgili Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmektedir (Yüksel ve ark., 2013, ss. 18-23).

Yöntem

ÇİM'e başvuran çocuklardan ailesine ulaşılan tüm vakalar ile rutin aile görüşmesi yapılmaktadır. Bu görüşme çocuğun adli ve tıbbi işlemleri devam ederken, merkezdeki diğer uzmanlar tarafından yapılmaktadır. Aile görüşmesi, merkezde aile görüşmesine ayrılmış ayrı bir odada, aile üyelerinden gelen/ler ile gerçekleştirilir.

Aile görüşmesinde, yaşanan olaya yönelik soruların yanında çocuğa ve aileye dair bilgileri içeren Aile ile Görüşme Formu doldurulmaktadır. Aile ile Görüşme Formu'nda çocuğun yaşı, cinsiyeti, eğitimine devam edip etmediği, kiminle yaşadığı, kendine ait bir odasının olup olmaması, yeterli arkadaş çevresi, arkadaşları ile ilişkisi, kötü arkadaş çevresi, ders başarısı, riskli davranışları ve kardeş sayısı, anne ve babanın yaşları, medeni durumları, eğitim durumları, meslekleri, anne ve baba arasındaki akrabalık durumu, evlilik şekli, (boşanma durumunda) velayetin kimde olduğu, dolduran kişinin (şu an) kaçınıcı evliliği olduğu, yaşanan evin durumu, düzenli gelirin olup olmadığı, eşler arasındaki ilişkinin durumu, çocukla ebeveynler arasındaki ilişkinin durumu, çocukla ilişkide sorun çıktığında nasıl çözüldüğü ve ebeveynlerin çocuğa karşı kullandıkları ceza yöntemleri ele alınmaktadır.

Aile ile Görüşme Formu'nu ÇİM'e gelen çocuğa eşlik eden ebeveyn/leri ile görüşmeyi yapan uzman birlikte doldurmaktadır. Form, görüşmenin içine yedirilerek yukarıda belirtilen sorular çerçevesinde doldurulmaktadır. Alınan

bilgiler formun gerekli yerlerine yazılmaktadır. Aile görüşmesi ortalama 1 saat sürmektedir. Aile ile Görüşme Formu doldurulan ailelere yapılacak olan çalışmaya katılmayı kabul edip etmedikleri görüşmenin sonunda sorulmakta ve çalışmaya katılmayı kabul eden kişilerin Aydınlatılmış Onam Formu doldurması istenmektedir. Onam Formunu dolduran ailelerin ve çocukların sosyodemografik verileri çalışmada kullanılmaktadır.

Araştırmaya cinsel istismar şüphesi ile Mayıs 2013 - Ocak 2014 tarihleri arasında ÇİM'e başvuran 60 çocuğun ailesi katılmıştır. Verilen tarihler arasında 88 kişi ÇİM'e başvurmuştur. Ancak başvuran çocukların bir kısmının ailesi yanında olamadığı bir kısmının da ailesi çalışmaya katılmayı kabul etmediği için belirtilen tarih aralığındaki 60 vaka çalışmaya dahil edilmiştir. Çocukların aileleri olmaksızın ÇİM'e gelme nedenleri, aile üyelerinin hayatta olmaması, aile üyelerinden istismar olayının saklanması, istismarın aile üyeleri tarafından ya da işbirliği ile gerçekleşmesi, merkeze ailenin onayı olmadan bir kurum görevlisi (öğretmen, psikolog vb.) ile gelme, çocuğun devlet gözetiminde olması, aile üyelerine ulaşılama olarak sıralanabilmektedir. Çalışmaya katılmayı kabul etmeyen ailelerin ise gizliliğe yönelik endişeleri dikkat çekmiştir.

Çalışmada elde edilen veriler ailelerin verdikleri bilgiler doğrultusunda doldurulan Aile ile Görüşme Formu'nun retrospektif bir şekilde incelenmesi ile elde edilmiştir. Mayıs 2013- Ocak 2014 tarihleri arasında ÇİM'e cinsel istismar şüphesi ile başvuran 0-18 yaş aralığındaki çocukların ve ailelerin sosyodemografik özellikleri betimsel istatistik yöntemleri ile incelenmiştir. Çalışmanın istatistiksel analizlerinde SPSS 17.00 istatistiksel paket programı kullanılmıştır.

Bulgular

Çocuğa ait sosyodemografik özellikler incelendiğinde ÇİM'e cinsel istismar şüphesi ile getirilen çocukların yaşlarının 5 ile 17 yaş arasında değiştiği, ortalamasının 13±3 olduğu, 48'inin (%80) kız, 12'sinin (%20) erkek olduğu, çocukların 47'sinin (%78) eğitime devam ettiği, 13'ünün(%22) eğitimine devam etmediği bulunmuştur. Çocukların 11'inin(%18) öz anne ile, 41'inin (%68) öz anne ve öz baba ile, 4'ünün (%7) öz anne ve üvey baba ile, 1'inin(%2) kardeşi ile, 1'inin(%2) öz baba ve üvey anne ile, 1'inin(%2) akraba yanında, 1'inin(%2) de gayri resmi evlilik yaptığı eşyle yaşadığı bulunmuştur. Yapılan çalışmada çocukların 16'sının (%27) kendisine ait bir

odası varken 44'ünün(%73) ise kendisine ait bir odası olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların yeterli arkadaş çevresinin olup olmadığının sorgulanması sonucu ailelerin verdiği bilgilere göre 38'inin (%63) yeterli arkadaş çevresi olduğu, 18'inin (%30) yeterli arkadaş çevresi olmadığı, 4'ünün(%7) ise yeterli arkadaş çevresinin olup olmadığının bilinmediği sonucuna ulaşılmıştır. Arkadaşları ile olan ilişkileri sorgulandığında 41'inin (%68) arkadaş ilişkisinin iyi düzeyde olduğu, 8'inin(%13) arkadaş ilişkisinin orta düzeyde olduğu, 7'sinin (%12) arkadaş ilişkisinin kötü düzeyde olduğu, 2'sinin(%3) arkadaş ilişkisinin bilinmediği, 2'sinin(%3) arkadaşı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların 16'sının (%27) kötü arkadaş çevresi olduğu, 41'inin (%68) kötü arkadaş çevresi olmadığı, 3'ünün (%5) ise kötü arkadaş çevresinin olup olmadığının bilinmediği sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların ders başarı düzeyine bakıldığında 21'inin (%35) ders başarı düzeyinin iyi olduğu, 14'ünün (%23) ders başarı düzeyinin orta olduğu, 15'inin (%20) ders başarı düzeyinin kötü olduğu, 10'unun (%22) ise eğitime devam etmediği bulunmuştur. Çocuklardaki riskli davranış kriterlerine bakıldığında 23'ünün (%38) kendine zarar verici davranışlarda bulunduğu, 24'ünün (%40) aile içinde sorun oluşturma davranışlarında bulunduğu, 8'inin (%13) sosyal alanda problem yaşadığı, 7'sinin (%11) çevreye zarar verici davranışlarda bulunduğu, 17'sinin (%28) akademik hayatta problem yaşadığı, 3'ünün (%5) artmış cinsel uyarılmışlık davranışı sergilediği, 18'inin (%30) duygu durumunda farklılıklar meydana geldiği, 16'sının (%27) regresif tepkiler verdiği, 10'unun (%17) ise uyku problemleri yaşadığı bulunmuştur. Çocukların kardeş sayısına bakıldığında minimum 1, maksimum 8, ortalama 3 ± 2 olduğu bulunmuştur.

Tablo 1.1 Çocuğa ait sosyodemografik bilgiler

	N	%	Min.	Max	X	Ss
Yaş			5	17	13	3
Cinsiyet						
Kız	48	80				
Erkek	12	20				
Eğitim Devamlılığı						
Devam ediyor	47	78				
Devam etmiyor	13	22				
Kimle yaşadığı						

Tablo 1.2 Çocuğa ait sosyodemografik bilgiler

	N	%	Min.	Max.	X	Ss
Öz anne	11	18				
Öz anne ve baba	41	68				
Öz anne ve üvey baba	4	7				
Kardeş	1	2				
Öz baba ve üvey anne	1	2				
Akraba	1	2				
Gayri resmi eş	1	2				
Kendine ait oda						
Var	16	27				
Yok	44	73				
Yeterli arkadaş çevresi						
Var	38	63				
Yok	18	30				
Bilmiyor	4	7				
Arkadaşları ile ilişkisi						
İyi	41	68				
Orta	8	13				
Kötü	7	12				
Bilmiyor	2	3				
Arkadaşı yok	2	3				
Kötü arkadaş çevresi						
Var	16	27				
Yok	41	68				
Bilmiyor	3	5				
Ders Başarısı						
İyi	21	35				
Orta	14	23				
Kötü	15	20				
Okulu bıraktı	10	22				
Riskli davranış						

Tablo 1. 3 Çocuğa ait sosyodemografik bilgiler

	N	%	Min.	Max	X	Ss
Kendine zarar verici davranışlar	23	38				
Aile içi sorun oluşturma	24	40				
Sosyal alanda problem yaşama	8	13				
Çevreye zarar verici davranışlar	7	11				
Akademik hayatta problemler	17	28				
Artmış uyarılmışlık	3	5				
Duygu durumunda farklılıklar	18	30				
Regresif tepkiler	16	27				
Uyku problemleri	10	17				
Kardeş sayısı			1	8	3	2

Aileye ait sosyodemografik bilgiler incelendiğinde; çocukların annelerinin yaşlarının en az 27, en çok 54, ortalamasının 38 ± 5 olduğu bulunmuştur. Annelerin medeni durumlarına bakıldığında, 38'inin (%63) evli, 6'sının (%10) boşanmış olduğu, 3'ünün (%5) eşinden ayrı yaşıyor, 3'ünün (%5) eşinin ölmüş, 6'sının (%10) yeniden evlenmiş, 4'ünün (%7) gayri resmi bir şekilde başka bir kişiyle birlikte yaşadığı bulunmuştur. Anne eğitim durumuna bakıldığında, 3'ünün (%5) okuma yazmasının olmadığı, 2'sinin (%3) okuma yazmasının olduğu, 38'inin (%63) ilkökul mezunu, 8'inin (%13) ortaokul mezunu, 7'sinin (%12) lise mezunu, 2'sinin (%3) mezunu olduğu görülmüştür. Annelerin 45'inin (%75) ev hanımı olduğu, 7'sinin (%12) işçi olduğu, 1'inin (%2) memur, 2'sinin (%3) emekli ve 4'ünün (%7) ise serbest meslek sahibi olduğu bulunmuştur. Çocukların babalarının yaşlarının minimum 30, maksimum 64, ortalamasının 44 ± 9 olduğu bulunmuştur. Babaların medeni durumlarına bakıldığında, 38'inin (%63) evli, 7'sinin (%12) boşanmış, 3'ünün (%5) eşinden ayrı yaşıyor, 5'inin (%8) eşinin ölmüş, 3'ünün (%5) yeniden evlenmiş, 4'ünün (%7) gayri resmi bir şekilde başka bir kişiyle birlikte yaşadığı bulunmuştur. Baba eğitim durumuna bakıldığında, 3'ünün (%5) okuma yazması olmadığı, 3'ünün

(%5) okuma yazması olduğu, 31'inin (%53) ilkökul mezunu, 8'inin (%13) ortaokul mezunu, 11'inin (%18) lise mezunu, 3'ünün (%5) üniversite mezunu olduğu görülmüştür. Babaların 9'unun (%15) işsiz, 31'inin (%52) işçi, 2'sinin (%3) memur, 5'inin (%9) emekli olduğu, 13'ünün (%22) ise serbest meslekle uğraştığı bulunmuştur. Anne ve baba arasında herhangi bir akrabalık bağına olup olmadığı sorgulandığında katılımcıların 5'inin (%8) arasında akrabalık bağı olduğu, 55'inin (%92) arasında ise akrabalık bağı bulunmadığı görülmüştür. Ailelerin evlilik şekline bakıldığında 29'unun (%48) görücü usulü evlilik yaptığı, 23'ünün (%38) severek evlilik yaptığı, 7'sinin (%12) kaçarak evlilik yaptığı, 1'inin (%2) ise mecburen evlilik yaptığı bulunmuştur. Ailelerin 47'sinin (%78) ilk evlilikleri, 10'unun (%17) ikinci evlilikleri, 3'ünün (%5) ise üç ve üstü evlilikleri olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin ayrı olduğu durumlarda çocukların 10'unun (%17) velayetinin annede olduğu, 2'sinin (%3) velayetinin babada olduğu, 1'inin (%2) ise velayetinin akrabada olduğu bulunmuştur. Ailelerin 33'ünün (%55) kiracı olduğu, 27'sinin (%45) ise ev sahibi olduğu görülmüştür. Ailelerin 47'sinin (%78) düzenli bir gelir sahibi olduğu, 13'ünün (%22) ise düzenli bir gelir sahibi olmadığı bulunmuştur. Eşler arası iletişim sorgulandığında ailelerin 29'unun (%48) eşler arası ilişkisinin iyi düzeyde olduğu, 18'inin (%30) eşler arası ilişkisinin orta düzeyde olduğu, 13'ünün (%22) ise eşler arası ilişkisinin kötü düzeyde olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Çocuğun ebeveynleri ile olan ilişkisi sorgulandığında da 47'sinin (%79) ailesiyle ilişkisinin iyi düzeyde olduğu, 8'inin (%13) ailesiyle ilişkisinin orta düzeyde olduğu, 5'inin (%8) ise ailesiyle ilişkisinin kötü düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aile içindeki sorun çözme yöntemleri incelendiğinde 46'sının (%76) konuşup anlaşarak problemleri çözmeye çalıştığı, 6'sının (%9) tartışarak problemleri çözmeye çalıştığı, 4'ünün (%7) sorun yokmuş gibi davrandığı, 4'ünün (%7) ise çözüm bulamadığı görülmüştür. Anketleri dolduran kişilerin çocuğa yönelik ceza yöntemleri sorgulandığında 39'unun (%65) çocuğu konuşarak uyardığı, 5'inin (%8) çocuğa ceza verdiği, 2'sinin (%3) hiçbir şey yapmadığı, 6'sının (%10) bağırarak, 3'ünün (%5) çocuğu dövdüğü, 5'inin (%8) ise çocuğa kızdığı bilgisine ulaşılmıştır. Diğer ebeveynin çocuğa yönelik ceza yöntemleri sorgulandığında ise 28'inin (%47) çocuğu konuşarak uyardığı 6'sının (%10) çocuğa ceza verdiği, 4'ünün (%7) hiçbir şey yapmadığı, 4'ünün (%7) bağırarak, 9'unun (%15) çocuğu dövdüğü, 9'unun (%15) ise çocuğa kızdığı bilgisine ulaşılmıştır.

Tablo 2.1 Aileye ait sosyodemografik bilgiler

	N	%	Min.	Max.	X	Ss
Anne yaş			27	54	38	5
Anne medeni durum						
Evli	38	63				
Boşanmış	6	10				
Ayrı yaşıyor	3	5				
Eşi ölmüş	3	5				
Yeniden evlenmiş	6	10				
Birlikte yaşıyor	4	7				
Anne eğitim durumu						
Okuma yazması yok	3	5				
Okuma yazması var	2	3				
İlkokul mezunu	38	63				
Ortaokul mezunu	8	13				
Lise mezunu	7	12				
Üniversite mezunu	2	3				
Anne meslek						
Ev hanımı	45	75				
İşçi	7	12				
Memur	1	2				
Emekli	2	3				
Serbest meslek	4	7				
Baba yaş			30	64	44	9
Baba medeni durum						
Evli	38	63				
Boşanmış	7	12				
Ayrı yaşıyor	3	5				
Eşi ölmüş	5	8				
Yeniden evlenmiş	3	5				
Birlikte yaşıyor	4	7				

Tablo 2.2 Aileye ait sosyodemografik bilgiler

	N	%	Min.	Max.	X	Ss
Baba eğitim durumu						
Okuma yazması yok	3	5				
Okuma yazması var	3	5				
İlkokul mezunu	31	53				
Ortaokul mezunu	8	13				
Lise mezunu	11	18				
Üniversite mezunu	3	5				
Baba meslek						
İşsiz	9	15				
İşçi	31	52				
Memur	2	3				
Emekli	5	9				
Serbest meslek	13	22				
Anne baba arasında akrabalık						
Akrabalık var	5	8				
Akrabalık yok	55	92				
Evlilik şekli						
Görücü usulü	29	48				
Severek	23	38				
Kaçarak	7	12				
Mecbur kalma	1	2				
Kaçıncı evlilik						
İlk evlilik	47	78				
2. evlilik	10	17				
3. ve üstü evlilik	3	5				
Velayet						
Anne	10	17				
Baba	2	3				
Akrabada	1	2				

Tablo 2.3 Aileye ait sosyodemografik bilgiler

	N	%	Min.	Max.	X	Ss
Evin durumu						
Kira	33	55				
Ev sahibi	27	45				
Düzenli gelir						
Düzenli gelir var	47	78				
Düzenli gelir yok	13	22				
Eşler arası ilişki						
İyi	29	48				
Orta	18	30				
Kötü	13	22				
Çocukla anne ve babanın ilişkisi						
İyi	47	79				
Orta	8	13				
Kötü	5	8				
Sorun çözme yöntemleri						
Konuşup anlaşma	46	76				
Tartışma	6	9				
Sorun yokmuş gibi davranma	4	7				
Çözüm bulamama	4	7				
Dolduran kişinin ceza yöntemleri						
Konuşup uyarma	39	65				
Ceza verme	5	8				
Hiçbir şey yapmama	2	3				
Bağırma	6	10				
Dövme	3	5				
Kızma	5	8				

Tablo 2. 4 Aileye ait sosyodemografik bilgiler

	N	%	Min.	Max.	X	Ss
Dolduran kişinin eşinin ceza yöntemleri						
Konuşup uyarma	28	47				
Ceza verme	6	10				
Hiçbir şey yapmama	4	7				
Bağırma	4	7				
Dövme	9	15				
Kızma	9	15				

Tartışma

Ülkemizde Sağlık Bakanlığı bünyesinde diğer bakanlıklar ile (Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı) işbirliği içerisinde çalışma prensibiyle açılan ÇİM'lerin sayısının artmasıyla çocuğa yönelik istismar olgularının bildirimlerinin sayısının artması sağlanmıştır. Bu sayede cinsel istismara uğrayan çocukların psikososyal yönden değerlendirilmesi kolaylaşmıştır. Bu kurumların açılmasında cinsel istismara uğrayan çocukların ikincil travmaya maruz kalmaları engellenmektedir. Bununla birlikte çocukların ve ailelerin ikinci travma kaygılarından dolayı istismarı bildirmekten kaçınmalarının engellenmesi hedeflenmektedir. Kurulan ÇİM'ler hem uygulama hem de araştırma alanları olarak faaliyet göstermekte ve istismara dikkati daha çok çekmektedir (Yüksel ve ark., 2013, ss. 18-23).

Hem kız hem de erkek çocuklar çocuğa yönelik cinsel istismar konusunda tehlike altındadır. Şimdiye kadar yapılan çalışmalar sonucu elde edilen literatürde kız çocuklarının cinsel istismar konusunda daha fazla risk altında buldukları görülmüştür (Ceylan ve ark., 2009, ss. 131-134). Bizim çalışmamız da literatürü doğrulayacak şekilde kız çocuklarının cinsel istismar konusunda daha fazla mağduriyet bildirdiklerini desteklemektedir. Çalışmamızda başvuruda bulunan çocukların %80'inin kız çocuk olduğu bulunmuştur. Ancak, ÇİM'e başvuran erkek çocukların cinsel istismarı anlatma ve açıklama konusunda kız çocuklardan daha çekingen olduğu görüldüğü için cinsel istismarı daha fazla saklama eğiliminde olabilecekleri

düşünülmüştür. Bu nedenle kız çocuklarında cinsel istismarın daha fazla görüldüğünü söylemekten ziyade başvuruların %80'inin kız çocuğu olduğunu söylemek daha doğru bir ifade olacaktır.

Ceylan ve arkadaşlarının (2009) yaptığı çalışmada yaşça küçük çocukların tıpkı kız çocukları gibi istismara daha açık olduğuna dikkat çekilmiştir. Fakat bizim yaptığımız çalışmada yaş ortalamasının 13 ± 3 olduğu bulunmuştur. Bu durumun Kocaeli ili ve çevresinde ÇİM'e başvuran vakaların yaş özelliklerinden ve daha küçük çocukların istismarı anlamlandırma daha büyük çocuklara göre daha fazla zorlanmalarından kaynaklandığı düşünülmüştür. Çengel-Kültür, Çuhadaroğlu ve Gökler (2007, ss. 256-262), istismara uğrayan çocukların klinik ve demografik özelliklerini araştırdıkları çalışmada istismara uğrayan çocukların yaş ortalamalarının 10.9 olduğunu, Aktepe vd. (2013, ss. 115-120) yaptıkları bir üniversite hastanesinde değerlendirilen cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerin demografik özelliklerinin değerlendirildiği çalışmada ise çocukların yaş ortalamasının 12.1 ± 3.5 olduğu bulunmuştur. Bu çalışmalar yaptığımız araştırmanın verileriyle uyumluluk göstermektedir.

Bilginer vd. (2013, ss. 55-64)'in yaptığı çalışmada cinsel istismara uğrayan çocukların %81.4'ünün eğitime devam ettiği, %18.6'sının ise eğitime devam etmediği bulunmuştur. Bilginer vd. (2013, ss. 55-64)'in yaptığı çalışmayı destekleyecek şekilde yaptığımız çalışmada da cinsel istismara uğrayan çocukların %78'inin eğitime devam etmekte olduğu, %22'sinin ise eğitime devam etmediği bulunmuştur. Yapılan her iki çalışmada da cinsel istismara uğrayan çocukların çoğunluğunun eğitimlerine devam ettikleri bulunmuştur. Kocaeli ÇİM'e başvuran istismar mağduru çocukların yaş ortalamasının 13 ± 3 olduğu bilinmektedir, bu yaş grubu çocukların 8 yıllık zorunlu eğitim yaş aralığını kapsamaktadır. Bu nedenle çocukların eğitime devam etmelerinin beklenen bir bulgu olduğu düşünülmektedir (Bilginer, Hesapçioğlu ve Kandil, 2013, ss. 55-64).

Bilginer vd.(2013, ss. 55-64) ailesi boşanmış çocuklarda ve ebeveynlerinden birini kaybetmiş çocuklarda cinsel istismar mağduru olma yüzdelerinin daha yüksek olduğuna dikkat çekmiştir. Ancak, Çengel-Kültür vd.(2007, ss. 256-262)'in yaptığı çalışmada istismara uğrayan çocukların %71'inin çekirdek aileye sahip olduğu bildirilmiştir. Oral ve arkadaşlarının (2001, ss. 279-290) yapmış olduğu çalışmada çocuk istismarı tanısı alan olguların ailelerinin %42'sinin parçalanmış aile olduğu belirlenmiştir. Bizim yaptığımız çalışmada da cinsel istismar mağduru çocukların %68'inin öz annesiyle

ve babasıyla yaşadığı görülmüştür. Ancak yaptığımız çalışma nedensel ve ilişkisel bir hipotezle kurulmadığı için aile yapısı ile istismarın görülme sıklığının arasındaki ilişkiye yönelik bir yargıda bulunmak bu çalışma için biraz güç olmaktadır.

Brown ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada cinsel istismara uğramış çocukların %37'sinin ailesinin boşanmış olduğu ve %36'sının düşük sosyoekonomik düzeyde olduğu bulunmuştur. Bu çocukların annelerinin %68.5'inin ve babalarının %78.7'sinin ilkökul mezunu olduğunu belirtmiştir (akt., Koç ve ark., 2012, ss. 119-124). Çengel-Kültür vd.(2007, ss.256-262)'in yaptıkları çalışmada düşük sosyokültürel düzey ve fakirliğin çocuk istismarı için bir risk faktörü oluşturduğunu ancak korelasyonel yapılan çalışmalarda sosyoekonomik düzey ile çocukluk çağı istismarının ilişkili olmadığını belirtmiştir. Bagley ve Mallick (2000, ss. 444-454) yaptıkları çalışmada cinsel istismarın farklı sosyoekonomik düzeylerde de görülebileceğini ifade etmiştir. Bir başka deyişle, sosyoekonomik düzeylerdeki farklılığın çocukluk çağı cinsel istismarında anlamlı bir değişken olmadığı belirtilmiştir (akt. Bilginer, Hesapçioğlu ve Kandil, 2013, ss. 55-64). Bizim çalışmamızda cinsel istismara maruz kalan çocukların %73'ünün yaşadıkları evde kendilerine ait özel yaşam alanlarının olmadığı, %55'inin ailesiyle birlikte kendilerine ait olmayan iskanlarda kirada yaşadıkları, fakat %78'inin ailesinin düzenli gelire sahip olduğu, çocukların ailelerinin eğitim durumuna bakıldığında annelerinin %63'ünün ilkökul mezunu olduğu, babalarının ise %53'ünün ilkökul mezunu olduğu, annelerin %75'inin ev hanımı olduğu, babaların %52'sinin işçi olduğu bulunmuştur. ÇİM'e başvuran çocukların ailelerinin büyük bir çoğunluğunun sosyoekonomik düzeyinin ortalamasının altında olduğu dikkat çekmiştir. Ancak yaptığımız çalışma betimsel bir çalışma olduğu için ailelerin düşük sosyoekonomik düzeyi ile çocukların cinsel istismara maruz kalması arasındaki ilişkiyi açıklama amacı gütmemektedir.

Cinsel istismara maruz kalan çocukların verdikleri tepkiler çocuğun yaşına, istismarın türüne, sıklığına ve süresine göre farklılık gösterebilmektedir (Çeçen, 2007, ss. 2-17). Aile ile Görüşme Formundan edindiğimiz bilgiler ışığında çocukların istismarın ardından farklı tepkiler gösterdikleri görülmüştür. Bu tepkiler yaptığımız çalışmada kendine zarar verici davranışlar, aile içi sorun oluşturma, sosyal alanda problem yaşama, çevreye zarar verici davranışlar, akademik hayatta problemler, artmış uyarılmışlık, duygu durumunda farklılıklar, regresif tepkiler ve uyku problemleri başlığında toplanmıştır. Belirtilen riskli davranışlar ailelerin çocukta gözlemlediği davranışlar olup klinik bir gözlemi içermemektedir.

İstismarın önlenmesi veya oluşması durumunda ortaya çıkarılabilmesi için ailelerin ve okul personellerinin çocukların davranışlarını detaylı bir şekilde gözlemlemesi gerekmektedir (Çeçen, 2007, ss. 2-17). Bu amaçla Kocaeli ÇİM’de çalışan uzmanlar tarafından ailelerin ve uzmanların çocuk istismarına dair farkındalık kazanması ve ÇİM’e nasıl başvurabileceklerini öğrenebilmelerine yönelik eğitimler verilmektedir. Bu şekilde Kocaeli ÇİM bir eğitim aracı olarak da çalışmaktadır.

ÇİM’e başvuran vakalara baktığımızda çocukların %78’inin hali hazırda devam etmekte olan bir eğitim sisteminin içerisinde oldukları süreçte cinsel istismara maruz kalmış olmaları okullardaki eğitimin çocukları cinsel istismarı nasıl önleyebileceklerine dair bilgileri içermediği gözlenmektedir. Bu sebeple istismarın önlenmesine yönelik ders içerikleri, eğitimler ve oyunların faydalı olabileceği düşünülmektedir (Çeçen, 2007, ss. 2-17). Ülkemizdeki eğitim sisteminde buna yönelik uygulamalar bulunmamaktadır. Ancak ABD ve Kanada gibi ülkelerde istismarın önlenmesi ve ortaya çıkarılmasına yönelik eğitimler çocuklara okulda verilmektedir. Bu ülkelerdeki okul temelli eğitim becerilerinin içeriğini kişisel güvenlik ve iyi/kötü dokunuşun ayırt edilmesi oluşturmakta ancak yaş gruplarına göre eğitimin profili detaylanmaktadır (Çeçen, 2007, ss. 2-17). İstismarın önlenmesi ve ortaya çıkarılmasına yönelik eğitim içeriği, ülkemiz gibi istismarın görülme sıklığının hiç de az olmadığı bir ülkede ivedilikle hazırlanmasının gerektiği düşünülmektedir.

Ailelerin istismara uğrayan çocuğun davranışlarını doğru değerlendirebilmesi, istismara uğramış çocuğa yaklaşımı, çocuğunu istismara karşı bilgilendirebilmesi, istismarın bildiriminin gizlenmeden adli mercilere başvurunun yapılabilmesi amacıyla devlet eliyle ya da çeşitli sivil toplum kuruluşları aracılığıyla da eğitilmesinin faydalı olacağı görülmüştür (Çeçen, 2007, ss. 2-17). Ailelerin istismara dair eğitim alması durumunda çocukların aileden kaynaklanabilecek mağduriyetlerinin azalacağı öngörülmektedir.

Yapılan çalışmada, alınan bilgilerin öz bildirim ölçeği olan Aile ile Görüşme Formu aracılığıyla elde edilmiş olması, ailenin kendisine ve çocuğa yönelik subjektif bilgiler içeriyor olması çalışmanın önemli bir kısıtlayıcı unsuru olarak görülmektedir. Yapılabilecek bir diğer çalışmada Aile ile Görüşme Formu ile birlikte çocuğa yönelik bir form da oluşturularak çocuğun kendi durumuna ve ailesinin durumuna bakış açısının da değerlendirilip ailenin bakış açısıyla karşılaştırılması sonucunda daha sağlıklı veriler elde edilebileceği düşünülmüştür. Çalışmanın bir diğer kısıtlılığı katılımcı sayısının 60’la sınırlandırılmasıdır. Bu sayının bir nedeni ailelerin duygusal olarak zor

bir süreçten geçerken çalışmaya katılmayı kabul etmede tereddüt etmeleri ve bir diğer nedeni ise Kocaeli ÇİM’de belirtilen tarihlerden sonra adli işlemleri yürüten kişilerin görevden ayrılması ve yeni kişiler göreve gelene kadar kuruma başvurunun azalmasıdır.

Türkiye’de istismar sıklığı hiç de az değilken bu konuda yapılan çalışmaların azlığı dikkat çekici olmaktadır. Yapılan çalışma, ülkemizde istismar mağduru çocukların ve onların ailelerinin sosyodemografik özelliklerini gösteren kesitsel bir tarama çalışması olması ve ileride yapılacak olan ilişkisel çalışmalarda hangi değişkenlerin ele alınabileceğine dair bir alt yapı sunması sebebiyle literatüre katkı sağladığı düşünülmektedir.

ÇİM’ler çocukların tekrar travmatize olmalarını engellemek ve ailelerin ikincil travmalarını azaltmak amacıyla kurulmuştur. Bu merkezler hem uygulama hem de araştırma merkezi olarak faaliyet göstermektedir. Bu nedenle yapılan çalışmanın ÇİM’in işleyişinin tanıtılması ve çocuğa yönelik cinsel istismarın verilerinin geniş perspektifte değerlendirilebilmesi amacıyla literatüre önemli katkılar yapacağı düşünülmektedir. Bu ve bunun gibi çalışmaların geliştirilecek olan yeni yaptırımların ve politikaların geliştirilmesine öncülük etmesi umut edilmektedir.

Yapılan çalışma cinsel istismara uğrayıp ÇİM’e başvurmuş çocukların sosyodemografik değişkenlerinin betimsel istatistiklerle değerlendirildiği bir çalışma olup ilişkisel bir değerlendirme yapma amacı gütmemektedir. Gelecek çalışmalarda sosyodemografik değişkenlerle çocukluk çağı istismarının ilişkisinin daha geniş bir örnekleme çalışılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR:

1. Al-Mahroos, F., Al-Amer, E., Reported child sexual abuse in Bahrain: 2000-2009, *Ann Saudi Med*, 2011; 376-382
2. Aktepe, E., Işık, A., Kocaman, O., Eroğlu, F., Bir Üniversite Hastanesinde Değerlendirilen Cinsel İstismar Mağduru Çocuk ve Ergenlerin Demografik ve Klinik Özellikleri, *Yeni Symposium Journal*; 51/2: 115-120
3. Aktepe, E., Kandil, S., Göker, Z., Sarp, K., Topbaş, M., Özkorumak, E., İntihar Girişiminde Bulunan Çocuk ve Ergenlerde Sosyodemografik ve Psikiyatrik Özelliklerin Değerlendirilmesi, *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 2006; 5/6: 444-454.
4. Ayaz M, Ayaz AB, Soyulu N. Çocuk ve ergen adli olgularda ruhsal değerlendirme. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 2012;15:33-40.
5. Bagley, C. and Mallick, K. (2000) How adolescents perceive their emotional life, behavior, and self-esteem in relation to family stressors: a six culture study. In, Singh, N., Leung, Jin Pang and Singh, A. (eds.) *International Perspectives on Child & Adolescent Mental Health*. Oxford, UK, Elsevier, 141-157.
6. Bilginer, Ç., Hesapçioğlu, S., Kandil, S., Çocukluk Çağı Cinsel İstismarı: Mağdur ve Sanık Açısından Çok Yönlü Bakış, *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences* 2013;26: 55-64
7. Ceylan, A., Tuncer, O., Melek, M., Akgün, C., Gülmehmet, F., Erden, Ö., Van Bölgesindeki Çocuklarda Cinsel İstismar, *Van Tıp Dergisi*, 2009; 16/4: 131-134
8. Çeçen, A., Çocuk Cinsel İstismarı: Sıklığı, Etkileri ve Okul Temelli Önleme yolları, *İnsan Bilimleri Dergisi*, 2007; 4/1: 2-17
9. Çengel-Kültür, E., Çuhadaroğlu,-Çetin, Gökler, B., Demographic and Clinical Features of Child Abuse and Neglect Cases, *The Turkish Journal of Pediatrics*, 2007; 49: 256-262.
10. Dağlı, E.T. ve İnanıcı, M., A. (2011). Hastane Temelli Çocuk Koruma Merkezleri İçin Başvuru Kitabı: İhmal ve İstismara Uğrayan Çocuğa Bütüncül Yaklaşım. 1. Baskı. Ankara: UNİCEF Türkiye Ülke Ofisi
11. Kara, B., Biçer, Ü., Gökalp, A., Çocuk İstismarı, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 2004; 47: 140-151
12. Koç, F., Aksit, S., Tomba, A., Aydın, C., Koturoğlu, G., Çetin, S., Aslan, A., Halıcıoğlu, O., Erşahin, Y., Turhan, T., Çelik, a., Şenlo, E., Kara, S., Solak, U., Çocuk İstismarı ve İhmal Olgularımızın Demografik ve Klinik Özellikleri: Ege Üniversitesi Çocuk Koruma Birimi'nin Bir Yıllık Deneyimi, *Türk Pediatri Arşivi Dergisi*, 2012; 47: 119-124.
13. Oral, R., Can, D., Kaplan, S., Polat, S., Ateş, N., Çetin, G. ve ark. (2001). "Child abuse in Turkey: An Experience in Overcome Denial and A Description of 50 Cases", *Child Abuse Neglect*, 25: 279-290.
14. Ovayolu, N., Uçan, Ö. ve Serindağ, S. (2007). Çocuklarda Cinsel İstismar ve Etkileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2/4,13-22.
15. Perez-Fuentes, G., Olfson, M., Villegas, L., Morcillo, C., Wang, S. Ve Blanco, C. (2013). Prevalence and Correlates of Child Sexual Abuse: A National Study. *Comprehensive Psychiatry*. 54/1, 16-27.
16. Yılmaz, G., İşiten, N., Ertan, Ü., Öner, A., Bir Çocuk İstismarı Vakası, *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 2003; 46: 295-298
17. Yüksel, F., Keser, N., Kars, G., Yurtkulu, F., Daşkafa, F., Arslan, F., Cayrat, E., Çocuk İstismarı ve Çocuk İzlem Merkezleri, *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 2013; 12/1: 18-23

